

Стопанска Академия "Димитър Апостолов Ценов" – Свищов
Катедра „Международни икономически отношения“

РЕЦЕНЗИЯ

от Проф. д.ик.н. Тания Горчева –
преподавател към катедра "Международни икономически отношения",
на СА "Д. А. Ценов" – Свищов,

за откриване на процедура по защита на дисертационен труд на тема
„Трансгранично сътрудничество между страните от Европейския съюз (на
примера на България и Румъния)“

Автор: Виктория Бориславова Иванова,
докторант в катедра „МИО“ на
Стопанска Академия „Д. А. Ценов“

Научен ръководител:
Доц. д-р Галина Захариева

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Предложеният ръкопис е в обем от 164 стандартни страници и представлява **завършен и добре структуриран научен труд** от гледна точка на основните опорни точки: политики за трансгранично сътрудничество в Европейския съюз; икономическото развитие на регионите; оценка на влиянието на програмата „Трансгранично сътрудничество Румъния-България“ върху икономическото развитие на „Еврорегион Русе-Гюргево“. Във формално отношение дисертационният труд отговаря на изискването за обем на изложението.

Съдържанието е структурирано в три глави, увод и заключение, които са изградени **съобразно предписанията за форматиране на подобен вид научно изследване**. В техническо отношение се забелязва прецизност и коректност при оформянето на схемите, фигурите и таблиците. Добро впечатление прави достъпният и разбираем език на изложението. Разработката респектира и със сериозните по съдържание и набрана информация приложения в обем от 26 страници.

В по-голяма част от изложението е **приложен научно-изследователски подход с цел анализиране на процесите и явленията**, свързани с политики за трансгранично

сътрудничество в ЕС, но наред с това се дава приоритет и на познавателния характер на разглежданите въпроси. Прилагат се методики за оценка и измерване на ефекта от европейските фондове, вложени с цел подобряване икономическото сътрудничество между страните-членки, намиращи се в регионална близост.

Прецизно са формулирани обектът (а именно - трансграничното сътрудничество между България и Румъния), предметът (влиянето на програмата Трансгранично сътрудничество Румъния-България в периода 2007-2013 г. върху икономическото развитие на територията, като бенчмарк за двете страни) и целта на изследването, в чийто фокус попада използването на подходящи количествени показатели, с които да се установи влиянието на програмата за трансгранично сътрудничество в наблюдавания регион и съответен период върху икономическото му развитие, за да се оцени достигнатата степен и потенциала за развитие на икономическото сътрудничество. В контекста на рамката за провеждане на изследването докторантката си поставя пет основни задачи, решаването на които следва да доведе до потвърждаване или отхвърляне на дисертационната теза.

Самата **изследователска теза е формулирана коректно** като отразява приноса на европейската програма за трансгранично сътрудничество България-Румъния в периода 2007-2013 г. за икономическото развитие на Еврорегион Русе-Гюргево. Тезата почива на теоретичен фундамент от областта на регионалната икономическа интеграция и политиките на ЕС за регулиране развитието на отделните региони. Същевременно тя визира и конкретен практически аспект в контекста на Еврорегион Русе-Гюргево, придобиващ важно значение за България по отношение на съвместните ни проекти за развитие с нашата съседка Румъния.

Разработката се отличава с богат списък на използваните литературни и документални източници (над 120 на български и английски език), в голямата си част актуални и съвременни, на водещи имена в областта на европейската интеграция, което е безспорно предимство.

Към изложението са прибавени редица приложения, които свидетелстват за прецизността и дълбочината на емпиричните изследвания, резултатите от които се съдържат и анализират в третата глава на дисертационния труд.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

A) Актуалност на темата

Предложеният ръкопис се отличава с актуалност на темата. **Политиките за трансгранично сътрудничество в Европейския съюз** са важен момент от цялостната философия на интеграционните процеси, затова ефективното влягане на средствата от съответните фондове е важен момент от стремежа за подобряване икономическото развитие на трансграничните региони, което го превръща във важна задача за националното стопанство. Проследявайки съдържанието на разработката, става ясно, че **наред с чисто теоретичните постановки се поставят и редица прагматични проблеми** за насочването на европейските фондове към най-подходящите дейности и сектори на местната икономика, а това се оценява като положителен момент.

Б) Бележки по съдържанието на дисертационния труд

Добро впечатление оставя **широкият теоретичен фундамент** при изграждането на основната постановка на дисертационния труд. Прецизно и точно са представени мнения, дефиниции, аспекти и подходи на различни автори и теоретични школи от отделните времеви периоди, работещи в областта на европейските регионални политики и фондовете, канализиращи средства за развитието на трансграничните региони.

Дисертационният труд е структуриран съгласно установените в практиката принципи за изграждане на научното изследване. Ето защо **в първа глава са разположени теоретичните основи на политиката на Европейския съюз в областта на трансграничното сътрудничество**, като се описват: ролята на регионите за развитие на трансграничното сътрудничество; правната и институционална рамка на трансграничното сътрудничество, както и Европейските програми за трансгранично сътрудничество. Във **втора глава** вниманието се фокусира върху **влиянието на програмата за трансгранично сътрудничество „Румъния-България с хоризонт 2007-2013“** върху икономическото развитие на конкретния Еврорегион „Русе-Гюргево“. В **трета глава** се прави **оценка на потенциала за развитие на икономическото сътрудничество в Еврорегион Русе-Гюргево** след изтичане на програмния период 2007-2013.

Анализирайки на **степената на разработеност на изследваната проблематика от други учени** стигаме до извода, че едно от положителните качества е фактът, че се разглежда широка теоретична постановка и на темата за оценка въздействието на политиката на Европейския съюз в областта на трансграничното сътрудничество върху икономическото развитие на трансграничните териториални структури от най-ниското

ниво на влияние в контекста на трансграничното сътрудничество между България и Румъния. Във връзка с това добро попадение на автора е изразяването на схващането, че съществува степенуване по обхват, субординация и значимост на политиките на ЕС за стимулиране развитието на отделните региони в страните-членки със средства за трансгранично сътрудничество. Също така важен момент и продължение на анализа за изграждането на политиката за привличане на европейски финансови средства представлява методиката за оценка влиянието на програмата за трансгранично сътрудничество между Румъния и България (2007-2013г.) върху икономическото развитие на Еврорегион „Русе-Гюргево“.

Друг положителен момент при разработването на посочените теоретични проблеми е **прилагането на критичен подход и отразяване на собственото отношение на автора** по темата.

Разработката включва достатъчен като количество и качество илюстративен материал – схеми, графики, таблици и др., които визуализират авторското мнение и позиция.

В хода на разработката кандидатът е **спазил правилата на научната етика**, свързани с коректно цитиране на литературните източници. Няма установено плагиатство. Същевременно **авторефератът отразява точно и пълно постановките и резултатите на дисертационния труд.**

В) Методологична конструкция и инструментариум

В първа глава при изработване на теоретичните постановки, необходими като фундамент за изследването по-нататък, се използват **общонаучни методи логическа проверка; каузални зависимости; класификации**, основани на значими критерии и др. Добро впечатление прави **изясняването на понятийния апарат** и прецизирането на основните категории „трансгранично сътрудничество“, „трансграничен регион“ и „групи за териториално сътрудничество“.

Във втора глава се пристъпва към специфична **проблемноориентирана методика**, която описва обща рамка и представя методите и средствата за оценка на икономическото развитие на регионите. В резултат на това се прави и следваща стъпка **в трета глава**, като се прецизира и изработва конкретна методика за оценка на влиянието на програмата за трансгранично сътрудничество между Румъния и България, визирайки икономическото развитие на еврорегион „Русе-Гюргево“.

Проведеното анкетно проучване въз основа на посочената методика е успешен и това може да се приеме като принос на автора при разработването на темата.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

В богатият на идеи, фактологичен материал и постановки изследователски материал могат да се открият следните основните научни приноси, получени в резултат на извършеното дисертационно изследване, които прецизно са посочени в автореферата към дисертационния труд:

А) Изграден е **теоретичен фундамент** относно същността и **институционална основа на политиката на Европейския съюз в областта на трансграничното сътрудничество**. Проследена е **вертикалната йерархическа обвързаност на тази политика** в рамките на програмния период 2007-2013 г. **на три нива** – Европейски съюз, междудържавно ниво между Румъния и България и Еврорегион Русе-Гюргево. В хронологичен порядък е систематизирано развитието на инструментите за финансова подкрепа на трансграничната интеграция.

Б) Разработена е **методика за оценка на влиянието на програмата Трансгранично сътрудничество Румъния-България 2007-2013 г. върху икономическото развитие на Еврорегион Русе-Гюргево**, която е **базирана върху икономическо-статистически инструментариум**. Използван е **индексът на съотношението между обема на привлечените от програмата средства и общия обем на инвестираните средства** в общините Русе и Гюргево и в създадения върху основата на тези общини Еврорегион Русе-Гюргево.

В) **В емпиричен порядък е установен реалният принос на привлечените средства за подобряване на транспортната, информационната и комуникационната инфраструктура**, опазване на природните ресурси и управлението на риска, подкрепа на трансграничното сътрудничество в областта на бизнеса, подобряване на регионалния образ и идентичност и съвместното развитие на човешките ресурси в рамките на действащата програма.

Г) На основата на **анкетно проучване са оценени достигнатата степен и потенциала за развитие на икономическото сътрудничество** в Еврорегион Русе-Гюргево след изтичане на програмния период 2007-2013 г. Установено е, че икономическата интеграция в Еврорегиона е достигнала нивото на средно интегрираните трансгранични региони. Върху тази основа са формулирани препоръки за по-нататъшно развитие на икономическото сътрудничество в Еврорегиона.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд

Като цяло идеята за дисертационния труд е подчинена на това да се направи изследване върху политиката за трансгранично сътрудничество между България и Румъния, като се оцени нейният принос към развитието на региона и генерираните положителни ефекти за всяка страна, за програмния период 2007-2013г. Във връзка с това смятам, че целта на изследването е постигната, но тъй като е логично да се предположи, че трансгранично сътрудничество между България и Румъния продължава и след този период, то възниква очакване да се очертаят насоките и за в бъдеще. Ето защо смятам, че разработката видимо е загубила, тъй като не включва разглеждането на политиките на ЕС за регионално сътрудничество извън посочения период - в перспектива, защото дейностите, свързани със сътрудничество и коопериране са навлезли вече в следващия програмен период.

Към бележките от техническо естество се нареждат следните:

- Да се обърне внимание при изписването на израза „Еврорегион Русе-Гюргево“, като се постави Русе-Гюргево в кавички като название;
- Не е нужно еврорегион да е с главна буква;
- Когато се използва изразът „програмата Трансгранично сътрудничество . . .“, би следвало целият израз да е в кавички.

В чисто технически и редакционен план смятам, че няма нужда от обособяване на параметрите на изследването в самостоятелен подпараграф, макар че възприетият подход не перчи на общата постановка.

V. Обобщено заключение и становище

Въз основа на изложената информация стигам до заключението, че дисертационният труд, както и приложените документи за отразяване дейността и публикациите на кандидата **отговарят напълно на изискванията по установените критерии, за присъждане на образователно квалификационна и научна степен „доктор“** по научна специалност „Световно стопанство и международни икономически отношения“ в професионално направление 3.8. “Икономика”. По тази причина предлагам на научното жури да даде положителен вот.

25.03.2018 г.

Свищов

Рецензент:

(Проф. д.ик.н. Т. Горчева)